Onderbouwing reeds uitgevoerde participatie en communicatie bij ontwerp GO Groengebied Westertocht t.b.v. besluit hondenverbod

Project
De Westertocht is een groengebied in Tuindorp-Oostzaan West. Project Groengebied Westertocht houdt zich bezig met het uitvoeren van groot onderhoud groen en verhardingen in dit gebied en kleine aanpassingen om de landschappelijke en ecologische kwaliteit van het gebied te vergroten, evenals de kwaliteit van het gebied als verblijfsgebied voor schapen (begrazingsgebied) en bezoekers.

In het verleden is meermalen gebleken dat honden en schapen in begrazingsgebied Westertocht niet samengaan. Hierbij maakte het niet uit of honden losliepen of aangelijnd waren. Honden kunnen schapen aanvallen en verjagen, maar zorgen ook op afstand voor stress bij de schapen. Toch is het streven van de gemeente om groengebied Westertocht voor alle gebruikers te laten zijn, vanwege de beperkte hoeveelheid groene plekken in Noordwest.

Het zoeken van een lange termijnoplossing voor dit probleem is het bestaansrecht van project GO Groengebied Westertocht. Een belangrijk onderdeel van de oplossing is uiteindelijk geworden om het groengebied op te delen in een begrazingsgebied waar geen honden meer mogen komen en een gebied waar wel honden mogen komen, mits aangelijnd.

Plannen voor een hondenverbod in de Westertocht dateren al uit 2019. In 2024 is het dagelijks bestuur van Amsterdam Noord gevraagd om wederom in te stemmen met het voornemen om een hondenverbod in te voeren voor het begrazingsgebied(gedeelte) van de Westertocht. Het is belangrijk hier snel werk van te maken zodat het hondenverbod direct na realisatie project Westertocht (planning ca. april 2025) in kan gaan. Dit is essentieel om de plannen te doen slagen in de praktijk: dat de nieuwe gebruikssituatie vanaf het begin duidelijk is voor de omgeving en dat er ook direct op kan worden gehandhaafd.

Tijdlijn
- Sinds circa 25 jaar worden in groengebied Westertocht schapen ingezet voor begrazing. Begrazing door schapen is goed voor de ecologie: het biedt kansen voor flora en fauna en een grotere biodiversiteit ten opzichte van machinaal maaien. De aanwezigheid van schapen in het groengebied wordt ook door de buurt gewaardeerd, maar er zijn ook bewoners die liever ongestoord hun hond uitlaten in de Westertocht. En dat levert al sinds langere tijd problemen op, want honden en schapen gaan niet goed samen, hondenbezitters houden zich niet aan de aanlijnplicht en er geldt geen hondenverbod in de Westertocht. Het gebied kent een lange geschiedenis van incidenten tussen honden en schapen en dit is door beheerders geprobeerd op verschillende manieren op te lossen.
- In het grootste gedeelte van Amsterdam is sinds langere tijd een aanlijnplicht (aanlijngebod; APV artikel 5.13) voor honden van kracht. Uitzondering hierop zijn de hondenlosloopgebieden. In juni 2021 verschijnt het ‘Kader Hondenlosloopgebieden’ [1], waarin kaders voor de kwaliteit (vanuit gezamenlijk gebruik) en het eventueel uitbreiden van hondenlosloopgebieden in Amsterdam zijn opgenomen. Ook bestaan er hondenverbodsgebieden (APV, artikel 5.14), waar honden helemaal niet zijn toegestaan. In groengebied Westertocht is een aanlijnplicht voor honden van toepassing.
- Periode 2019-2020:
    - N.a.v. diverse incidenten met loslopende honden in groengebied Westertocht (ondanks de aanlijnplicht) besluit portefeuillehouder Saskia Groenewoud in 2019 om in het gebied een hondenverbod in te laten stellen. Er wordt een communicatieplan voor het hondenverbod opgesteld [2]. Van de incidenten worden meldingen gemaakt door bewoners (o.a. van bijtincidenten). Het hondenverbod komt er uiteindelijk niet en het genoemde communicatieplan wordt ook niet uitgevoerd. Wel worden later door de beheerders van het gebied hondenverbodsborden opgehangen bij de entrees Westertocht.
    - Beheerders houden zich actief met de kwestie ‘honden en schapen’ bezig en proberen hondenbezitters op verschillende manieren te wijzen op de aanlijnplicht. De situatie verbetert echter niet en beheerders besluiten daarom het groengebied af te sluiten voor het publiek.

- Juni 2020 - Juni 2021: programmamanager realisatie Mehmed Hasic en projectleider Arne Thieme hebben diverse gesprekken met portefeuillehouder Saskia Groenewoud over de aanhoudende incidenten met honden in begrazingsgebied Westertocht en het voornemen om een hondenverbod in het gebied in te stellen. De portefeuillehouder geeft uiteindelijk aan dat er toch moet worden gezocht naar een oplossingsrichting o.b.v. het principe gedeeld gebruik qua beheer middels schapen, uitlaten honden en andere functies van het gebied. Het hondenverbod komt er dus voorlopig niet. [3][4]
- Gedeeld gebruik is ook het vertrekpunt voor het inmiddels opgestarte project Westertocht dat als doel heeft om een toekomstbestendige oplossing voor de Westertocht te zoeken met kansen voor groen/ecologie en (recreatief) medegebruik in het gebied. Het voorstel is om het eiland op te delen en hierbij het begrazingsgebied te beschermen (tegen honden) en verder de gebruiksmogelijkheden (voor de buurt) voor het overige gedeelte van het eiland nader te onderzoeken. In de zomer van 2021 wordt voor de nadere uitwerking een uitgebreid communicatie- en participatieprogramma voor de buurt opgezet; bewoners uit de buurt mogen dus meedenken over het ontwerp. Hierover wordt uitgebreid met het stadsdeelbestuur afgestemd. [6][7]
- Juli 2021: in de buurt wordt een flyer bezorgd over het tijdelijk verhuizen van de schapen. Dit i.v.m. de stress van de schapen door de aanwezigheid van honden en omdat ze opgejaagd worden door jongeren. In de flyer wordt ook aangegeven dat de gemeente na de zomerperiode met buurtbewoners in gesprek wil gaan om samen te werken aan een betere inrichting van het groengebied en de directe omgeving. [5] Enkele buurtbewoners reageren op deze flyer en er volgt een voorgesprek waarin deze bewoners mogen meepraten over de plannen en participatieaanpak van de gemeente voor de Westertocht.
- September - December 2021: uitvoering participatie Westertocht:
    - Oktober 2021: de buurt ontvangt een informatiebrief/flyer over het participatietraject om tot een gedragen plan voor de Westertocht te komen. Het plan is om de gebruiksmogelijkheden van het gebied in kaart te brengen, náást beheer door schapen. En te kijken naar kleinschalige inrichtingsmaatregelen en afspraken voor gezamenlijk gebruik. Tevens wordt de vraag besproken hoe het gebied toegankelijker voor gebruikersgroepen kan worden gemaakt, zonder dat dit de gezondheid van de schapen aantast. De aanpak bestaat achtereenvolgens uit een online enquête voor de hele buurt, een sessie met een actieve rol voor bewoners en als sluitstuk een bijeenkomst voor de hele buurt. [8][28]
    - 11 Oktober – 3 November 2021: De online enquête over de Westertocht (en de ernaast gelegen Vegabrug) start na verspreiding van de informatiebrief/flyer en bewoners kunnen zich via de enquête ook alvast opgeven voor de wandel- en schetssessie en bewonersbijeenkomst (terugkoppeling resultaten naar de hele buurt). In de enquête wordt de aanlijnplicht ook genoemd en uit de enquêteresultaten zelf volgt o.a. dat hondeneigenaren vaak maling hebben aan de aanlijnplicht en de hond toch loslaten met alle gevolgen van dien voor de schapen. Ook wordt gemeld dat de door beheerders opgehangen verbodsborden enorm hebben geholpen. Uit de enquête volgt verder o.a. dat bewoners groot voorstander zijn van het behouden van de schapen in het gebied. Dit draagt volgens hen bij aan het woongenot van de Westertocht. Vanwege eerdere problemen met honden en schapen is dit volgens hen alleen haalbaar als het begrazingsgebied ontoegankelijk wordt voor honden. Het uitlaten van honden in het gebied vinden respondenten minder tot niet belangrijk. [10][28][29]
    - Eind November 2021:
        - Er vindt een wandel- en schetssessie plaats met een groep bewoners. Deze groep (later ook wel werkgroep Westertocht genoemd) bestaat uit betrokken bewoners die zich hebben aangemeld via de enquête. Tijdens de sessie worden, na een wandeling door het gebied, de eerste schetsontwerpen met de deelnemers gedeeld en men wordt in de gelegenheid gesteld mee te schetsen en vragen, opmerkingen en ideeën te bespreken. [28]

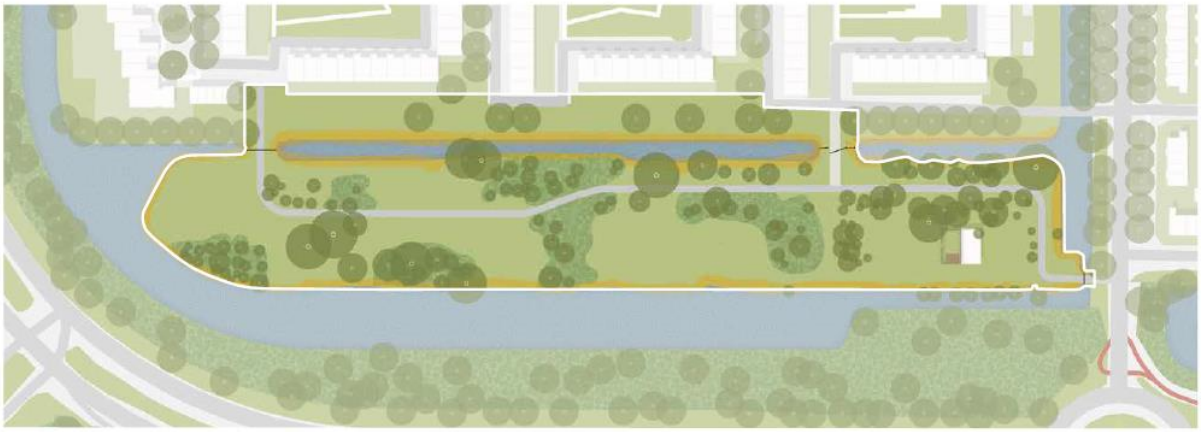
        - De buurt ontvangt een uitnodiging voor de (online) bewonersbijeenkomst over de resultaten van de enquête en de wandel- en schetssessie. [13]
    - Half December 2021: de (online) bewonersbijeenkomst vindt plaats. De leden van de werkgroep worden actief betrokken bij de organisatie. De resultaten van de enquête en wandel- en schetssessie (waaronder de schetsen die samen met de werkgroep zijn gemaakt) worden gepresenteerd. Ook wordt meer verteld over het vervolg van het project. Op de presentatie van de avond is te zien dat bij alle besproken schetsontwerpvarianten een gebied is opgenomen met een icoontje 'verboden voor honden'. [28][29]
    - November 2021 – Maart 2022: er vindt op verschillende momenten bestuurlijke afstemming plaats over het project en de voortgang van het participatie- en communicatieproces Westertocht, o.a. over het verloop van de bewonersavond en het vervolg project. [9][11][12]
- Februari 2022: de buurt ontvangt een brief over de reden van een tijdelijke verhuizing schapen (ziekte door parasieten). De brief gaat niet over de hondenproblematiek. [14]
- Maart 2022: het concept-VO wordt uitgewerkt o.b.v. de resultaten van de enquête, wandel- en schetssessie en bewonersbijeenkomst. Een van de uitgangspunten van het ontwerp is een hondenverbod in het geplande begrazingsgebied (kleiner dan in de bestaande situatie), op advies van de beheerders en ecoloog van het project. Dit is weer op het ontwerp te zien (icoontje hondenverbod) en in het ontwerpboekje is een tekst opgenomen over het belang van het beter verbinden en verbeteren van (routes naar) hondenlosloopgebieden in de directe omgeving. In het ontwerp is tevens een nieuwe noordelijke looproute voor hondenbezitters opgenomen, zodat die langs/door de Westertocht kunnen wandelen, zonder door het begrazingsgebied te moeten (nog steeds gedeeld gebruik). [15] Dat het hondenverbod uitgangspunt is staat ook in de bestuurlijke memo van 23 maart 2022: *"Zoals met de meest betrokken bewoners is afgesproken, zal bij voorkeur een deel van het groeneiland met schapen niet langer toegankelijk zijn voor wandelaars met honden. Zij kunnen gebruik maken van het nieuwe pad als schakel tussen verschillende losloopgebieden in de buurt. Een kleiner gedeelte van het eiland blijft voor iedereen toegankelijk. Met en/of door bewoners kan dat gedeelte in overleg verder worden ingevuld qua inrichting en beheer."* [11]
- Juli 2022: de buurt ontvangt een bewonersbrief met een update over de situatie schapen, groengebied en Vegabrug. De brief gaat niet over de hondenproblematiek. [16]
- Zomer 2022 – Winter 2023: het project ligt enige tijd stil in afwachting van toekennen projectbudget en organisatie nieuw projectteam.
- Begin 2023 wordt het project weer opgepakt door een nieuw projectteam. Zij werken in 2023 het VO verder uit, voeren onderzoeken uit en houden gesprekken met belanghebbenden over het ontwerp. Daarnaast wordt het VO getoetst door het Beheertoetsoverleg Noord (BAP) en Toetsteam Openbare Ruimte & Mobiliteit. Het hondenverbod voor het begrazingsgebied (grootste gedeelte eiland) is nog steeds uitgangspunt in dit VO.
- Op 11 april 2024 wordt de werkgroep Westertocht tijdens een online bijeenkomst uitgebreid bijgepraat over het verder uitgewerkte ontwerp (VO), in aanloop naar de later dit voorjaar ingeplande inloopbijeenkomst voor de hele buurt. Dit was het eerste directe contact met (een deel van de) bewoners sinds eind 2021 en had als doel het contact met de werkgroep weer op te pakken en draagvlak voor het huidige ontwerp te peilen. Het ontwerp werd overwegend goed ontvangen, maar er was ook kritiek, bijvoorbeeld over het nieuwe noordelijke looppad (dat o.a. bedoeld was als nieuwe looproute voor hondenbezitters langs/door Westertocht). Het hondenverbod voor het begrazingsgebied is wederom uitgangspunt van het ontwerp. Hoewel het in de presentatie geen apart onderwerp is, wordt het wel door het projectteam aangestipt tijdens de presentatie. Dit is te zien op de gegeven presentatie (icoontje hondenverbod) en wordt vermeld in het verslag van de avond. [17][18] Dit verslag is overigens na de sessie ook met de werkgroep gedeeld. Er zijn tijdens en na de sessie geen negatieve reacties op het voorgenomen hondenverbod binnengekomen bij het project

noch gebiedsteam. Het vermoeden is wel dat bij de werkgroep geen/weinig hondenbezitters aanwezig zijn. NB In de uitnodiging voor de avond zelf is niks over het hondenverbod vermeld.

- N.a.v. de sessie met de werkgroep en het gezamenlijke stafoverleg DB Noord d.d. 13-5-2024 en latere afstemming met portefeuillehouder Verkeer, Vervoer en luchtkwaliteit, wordt nog voor de inloopbijeenkomst van juni 2024 besloten het nieuwe noordelijke looppad te wijzigen van een padvast halfverharding naar een informeel zand-leempad, om de zorg van aanwonenden weg te nemen dat dit een doorgaande route voor fietsers en gemotoriseerd verkeer wordt. [22]
- Op 18 juni 2024 wordt de inloopbijeenkomst voor de buurt georganiseerd. Tijdens deze bijeenkomst wordt het definitieve VO gedeeld (op grote posters) en toegelicht en een wandeling door het gebied met bezoekers, ontwerpers en groenbeheerder gemaakt. De insteek van de bijeenkomst is informerend. De avond heeft een goede opkomst (ca. 20-30 personen) en ook hier werd het ontwerp overwegend goed ontvangen. Wel was er nog steeds kritiek op het nieuwe noordelijke looppad, ook in de nieuwe uitvoering (zand-leempad). Met name direct aanwonenden willen dit pad echt niet, ook niet in de aangepaste vorm. Hoewel het hondenverbod zelf geen onderwerp is bij de informatiemarkt wordt het wel op het ontwerp vermeld (posters en automatische presentatie op beeldscherm) en is er ook over gesproken tijdens de toelichting van de onderwerpen. De ontwerpen/posters zijn na afloop bijeenkomst zelfs uitgedeeld aan bewoners die ze mee wilden nemen. [19][20][21] In de Q&A van de avond wordt ook benoemd dat moet worden aangegeven: honden zijn niet welkom bij de schapen. *“Honden en schapen gaan niet goed samen. Om de schapen te beschermen, zijn honden in het begrazingsgebied niet meer toegestaan. Wel is gedeeld gebruik van het park het uitgangspunt, dus het westelijke deel blijft wel toegankelijk voor honden (aangelijnd).”* en *”In de omgeving liggen een aantal hondenlosloopgebieden. [..] In het Westelijke deel van de Westertocht zijn honden straks aangelijnd toegestaan. “* [26]
- Mei – Juli 2024: diverse bestuurlijke afstemming over ‘Voortgang, voorlopig ontwerp (VO) en vervolgaanpak Groengebied Westertocht‘. Vooral gesproken over hondenverbod (n.a.v. memo programmamanager realisatie Stadsdeel Noord over wat er komt kijken bij het regelen van een hondenverbod, bijlage 2 van [23]) en de kwestie van het noordelijke looppad. Op 16-7-2024 besluit het DB Noord het VO vast te stellen en om in te stemmen met het voornemen om een hondenverbod in het begrazingsgebied in te stellen. Ook wordt, na aanhoudende klachten uit de buurt hierover, besloten het noordelijk looppad uit het ontwerp te halen. Het huidige informele gras-pad, dat publiekelijk toegankelijk is en in huidige situatie ook al door o.a. hondenbezitters en andere wandelaars gebruikt wordt, blijft. Hondenbezitters kunnen straks dus nog steeds langs de Westertocht blijven lopen. Alleen komt er geen formeel pad, omdat dat mogelijk ander, ongewenst gebruik uitlokt. [23][24]
- Oktober 2024: het VO wordt behandeld in de Stadsdeelcommissie. Het DB vraagt middels een adviesaanvraag aan de Stadsdeelcommissie om algemeen advies uit te brengen inzake het ‘Voorlopig Ontwerp (VO) Groengebied Westertocht’. In de adviesaanvraag worden het uitgangspunt opsplitsen gebied en het hondenverbod voor het begrazingsgebied beide expliciet genoemd evenals dat het noordelijk looppad (ooit bedoeld al compensatie hondenbezitters) uit het ontwerp is gehaald n.a.v. bezwaren buurt. Bewoners kunnen inspreken via de Stadsdeelcommissie-vergadering. Hiervan wordt geen gebruik gemaakt en er komen ook vanuit de commissie geen vragen over het hondenverbod. De Stadsdeelcommissie adviseert uiteindelijk positief over het ontwerp. [24][25]
- September 2024 - heden: het Definitief ontwerp (DO) wordt afgerond. Het hondenverbod voor het begrazingsgebied is nog steeds uitgangspunt van het ontwerp. [27]

Bronnenlijst

1. Beleidsdocument Hondenbeleid
2. Communicatie hondenverbodsbord locatie Westertocht
3. Memo over hondenverbod in gebied met schapen van Mehmed Hasic, d.d. 29-06-2020. Besproken met portefeuillehouder Verkeer, Vervoer en Parkeren (Saskia Groenewoud).
4. Memo over hondenverbod in gebied met schapen (Westertocht) van Arne Thieme, d.d. 21-06-2021. Besproken met portefeuillehouder Verkeer, Vervoer en Parkeren (Saskia Groenewoud).
5. Flyer schapen tijdelijk naar een nieuwe plek
6. Voordracht stafoverleg portefeuillehouder Verkeer, Vervoer en Parkeren (Saskia Groenewoud) 'In te stemmen met het communicatie en participatieplan incl. de bewonersbijeenkomst', d.d. 30-08-2021.
7. Memo over Groengebied Westertocht e.o. (update proces) van Arne Thieme, d.d. 23-09-2021. Besproken met portefeuillehouder Verkeer, Vervoer en Parkeren (Saskia Groenewoud).
8. Informatiebrief/flyer 'Een beter groengebied aan de Westertocht - Doet u mee?'
9. Voordracht stafoverleg portefeuillehouder Verkeer, Vervoer en Parkeren 'Kennisnemen van de voortgang van participatieproces Groengebied Westertocht en omgeving.' (Saskia Groenewoud), d.d. 27-09-2021.
10. Rapportage Enquête groengebied aan de Westertocht in Tuindorp Oostzaan
11. Memo over Groengebied Westertocht – ontwerp en vervolg van Arne Thieme, d.d. 23-03-2022. Besproken met portefeuillehouder Verkeer, Vervoer en Parkeren (Saskia Groenewoud).
12. Voordracht DB Noord 'Vervangen brug 476 in de Vegastraat (Stadsdeel Noord) door een voet/fietsbrug.' van Johan Sulman (Project Vegabrug), d.d. 29-03-2022. Hierin wordt gerefereerd aan de gezamenlijk uitgevoerde participatie/communicatie met Westertocht.
13. Brief 'Het groengebied aan de Westertocht - hoe nu verder?'
14. Brief 'Brief Schapen aan de Westertocht'
15. Concept-VO Westertocht ontwerpboekje
16. Brief 'Groengebied aan de Westertocht en omgeving'
17. Presentatie werkgroep Westertocht
18. Verslag online bijeenkomst werkgroep Westertocht
19. Uitnodiging inloopbijeenkomst Westertocht DEF flyer
20. VO Westertocht (versie: bewonersbijeenkomst)
21. A1 Posters bewonersbijeenkomst Westertocht
22. Gezamenlijk stafoverleg DB Noord 'Voortgang, voorlopig ontwerp (VO) en vervolgaanpak Groengebied Westertocht', d.d. 13-5-2024. Vooral gesproken over hondenverbod en noordelijke looppad.
23. Gezamenlijk stafoverleg DB Noord 'Voortgang, voorlopig ontwerp (VO) en vervolgaanpak Groengebied Westertocht', d.d. 15-7-2024. + Voordracht DB Noord 'Voortgang, voorlopig ontwerp (VO) en vervolgaanpak Groengebied Westertocht', d.d. 16-7-2024. Vooral gesproken over hondenverbod en noordelijke looppad.
24. Stadsdeelcommissie: adviesaanvraag DB aan SDC inzake 'Voorlopig Ontwerp (VO) Groengebied Westertocht' – op agenda d.d. 18-9-2024 en 16-10-2024
25. Voordracht DB Noord 'Definitief advies Stadsdeelcommissie VO Westertocht', d.d. 22-10-2024.
26. Q&A VO Westertocht juni 24
27. Publieksvriendelijk DO Westertocht (november 2024)
28. Planning participatieproces van folder met enquête tot bewonersbijeenkomst (2021)
29. Materialen (online) bewonersbijeenkomst dec 2021

Huidige situatie

Ontwerp